

Напрями вдосконалення законодавчого регулювання ПДВ в Україні у контексті євроінтеграції

Катерина ГОДЗ,
студентка II курсу магістратури
юридичного факультету Київського
національного університету імені Тараса Шевченка,
директор юридичної компанії «ЮРИДИЧНИЙ ГАРАНТ»

У статті розглянуті основні напрями вдосконалення законодавчого регулювання податку на додану вартість (ПДВ) у країні, зважаючи на євроінтеграційні процеси. На основі аналізу основних нормативно-правових актів міжнародного й національного права, досвіду європейських держав, аргументовано висловлені положення щодо пріоритетних шляхів вдосконалення чинного законодавства у сфері регулювання податку на додану вартість у країні. Запропоновано шляхи вирішення проблемних питань щодо адміністрування податку на додану вартість. Висвітлено прогалини в порядку електронної реєстрації платником податку на додану вартість.

Ключові слова: адаптація, інтеграція, податок на додану вартість, Європейський Союз, адміністрування.

В статье рассмотрены основные направления совершенствования правового регулирования налога на добавленную стоимость (НДС) в Украине, учитывая евроинтеграционные процессы. На основе анализа основных нормативно-правовых актов международного и национального права, опыта европейских государств, аргументированно высказаны положения о приоритетных путях совершенствования действующего законодательства в сфере регулирования налога на добавленную стоимость в стране. Предложены пути решения проблемных вопросов администрирования налога на добавленную стоимость. Рассмотрены недочеты в порядке электронной регистрации плательщиком налога на добавленную стоимость.

Ключевые слова: адаптация, интеграция, налог на добавленную стоимость, Европейский Союз, администрирование.

Відповідно до ст. 51 Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 року, Україна зобов'язана вжити необхідні заходи для забезпечення гармонізації вітчизняного законодавства із законодавством Європейського Союзу. Саме ця угода містить норми, що визначають основну мету політичного та економічного співробітництва країн. Її розглядають як базовий документ для реалізації стратегії інтеграції до ЄС, спрямованої на входження України «до європейського політичного (зокрема сфери зовнішньої політики та політики безпеки), інформаційного, економічного і правового простору» [10].

Останнім часом з'явилася низка публікацій, з-поміж яких звертаємо увагу на доробок А. Берлач, котрий виокремлює стимули економічного зростання України, серед яких пріоритетним вважає розмір ставки податку на додану вартість [1]. Дослідниця Г. Вронська простежує основні етапи становлення податку на додану вартість як правового інституту в Україні та світі [2]. Спільна робота Д. Гетьманцева, В. Форсюк, Н. Бойко дала змогу простежити порядок адміністрування непрямих податків,

зокрема податку на додану вартість [3]. Видання Державного департаменту адаптації законодавства Міністерства юстиції містить порівняльно-правове дослідження фіскальної політики України та країн ЄС [4]. Проте рівень розроблення проблеми в науковій літературі є ще недостатнім, оскільки немає комплексного наукового дослідження на основі порівняльно-правової характеристики законодавчого регулювання податку на додану вартість в Україні та країнах ЄС.

Сьогодні в нашій державі створено власну податкову систему, яка не є результатом копіюванням досвіду інших країн. Процес імплементації норм міжнародного податкового права та податкового права ЄС до національного законодавства України проявився в низці правових актів останнього часу. Податкові норми кодифіковано в єдиний правовий акт, створено систему контролюючих органів із сучасною організаційною структурою.

Проведемо паралелі між фіскальною політикою держав-членів ЄС та України в питаннях адміністрування податків. По-перше, в країнах ЄС пріоритетом діяльності податкових органів є робота з несумлінними платниками. Маються на увазі зареєстровані платники, котрі не

подають або припинили подавати податкову звітність та сплачувати податки. Також європейські податківці ведуть пошук та беруть на облік осіб, які ведуть господарську діяльність, одержують доходи і при цьому не стали на облік у контролюючому органі [5]. Українське законодавство, на жаль, передбачає роботу працівників контролюючих органів лише з платниками, котрі зареєстровані в установленому порядку в державних реєстрах та стоять на обліку в контролюючому органі.

По-друге, багато країн ЄС дотримуються такого принципу обліку платників податків: адміністративні послуги їм надають у податковій службі, а не в окремому її підрозділі. Такий підхід є доречним як для платників податків, так і для контролюючих органів. Мається на увазі, що надання адміністративних послуг центрами обслуговування платників податків може здійснюватись у будь-якому органі податкової служби без прив'язки до місцезнаходження платника, що дає змогу підвищити якість обслуговування суб'єктів господарювання й економити час обом сторонам податкових відносин. Нині в Україні адміністративні послуги надають за місцезнаходженням/місцем проживання платника.

16 січня 2014 року прийнято нове Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість. Відповідно до його норм спрощено процедуру реєстрації платником ПДВ [8], тому заяву про добровільну реєстрацію платника податку на додану вартість можна подати державному реєстратору. Скановану електронну копію заяви форми 1-ПДВ державний реєстратор надсилає до контролюючих органів одночасно з відомостями з реєстраційної картки на проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи-підприємця згідно із Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [9].

Аналізуючи цю норму, можна дійти висновку: якщо подавати державному реєстратору заяву про добровільну реєстрацію платника податку на додану вартість разом із реєстраційними документами, то юридичну особу чи фізичну особу-підприємця можна реєструвати лише до десятого числа поточного місяця. Адже відповідно до Податкового Кодексу України реєстраційну заяву подають не пізніше, ніж за 20 календарних днів до початку податкового періоду, з якого таких осіб вважатимуть платниками податку й вони матимуть право на податковий кредит і виплиску податкових накладних [7].

Є низка технічних проблем, серед яких порядок відправлення інформації через електронний ресурс контролюючим органами. Відповідно до технічних параметрів бази Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців державний реєстратор юридичних осіб спочатку сканує та відправляє інформацію контролюючим органам, лише тоді автоматична система надає юридичній особі ідентифікаційний код. З цього випливає, що до контролюючого органу надсилають заяву, яка не відповідає вимогам Методичних рекомендацій щодо заповнення суб'єктами господарювання реєстраційної заяви платника податку на додану вартість за формою 1-ПДВ.

Також потрібно зважати на те, що державний реєстратор відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» має право розглядати документи, подані на реєстрацію, протягом трьох робочих днів [9].

Розглянуте нововведення має теоретичний характер і наразі не може бути застосованим на практиці у зв'язку із відсутністю детального правового механізму, передбаченого законодавством, порядку застосування цих норм і технічними невідповідностями.

По-третє, адміністрування ПДВ в більшості країн ЄС не обтяжене громіздкими податковими формулярами та додатками до них. Форми податкової звітності виписані

так, щоб при їхньому заповненні платником трактування було однозначне. Наприклад, у Нідерландах та Бельгії декларація з ПДВ складається з 1-ї сторінки [5]. Вважаємо, що вітчизняні форми податкової звітності громіздкі та неоднозначні для заповнення.

В Україні податкові декларації з ПДВ подаються щомісячно, тоді як, наприклад, у Великій Британії – щоквартально. У Швеції, Данії, Великій Британії застосовується найефективніша, прозора та проста модель сплати податків – система Єдиного рахунку [5]. Вона передбачає сплату усіх податків і зборів на єдиний рахунок. Як результат, платники податків економлять свій час і, цілком закономірно, оцінюють цю систему як одну із найкращих, адже вона відповідає принципу «Держава – для людей, а не люди для держави». При сплаті всіх обов'язкових платежів на єдиний рахунок не можлива переплата з одного податку та заборгованість за іншими. Таке нововведення дає можливість контролюючим органам бачити реальну картину розрахунків платників податків із бюджетами.

ПДВ вважається одним із найкорумпованіших податків. В українських умовах цей податок адмініструється не зовсім прозоро, також варто зазначити, що важливою причиною корумпованості українського ПДВ є низький рівень правосвідомості та правової культури, як зі сторони підприємців, так і контролюючих органів. Нерідко трапляються випадки, коли керівництву підприємства вдається «оптимізувати» величезні суми податків (і навіть довести свою правоту в суді), або контролюючому органу відмовити у відшкодуванні ПДВ. Недоліки законодавства й часті та іноді непродумані й безсистемні його зміни зумовили те, що багато платників уникає сплати податків усіма можливими способами.

Ставка ПДВ у розмірі 20% є обтяжливою для вітчизняного бізнесу, що також зумовлює спроби ухилення від сплати ПДВ та реєстрації так званих фірм-однонодок і проведення різного роду корумпованих схем. На нашу думку, зниження основної ставки ПДВ до 15% розширить базу оподаткування, а в результаті й стимулюватиме підприємців працювати прозоро. Вважаємо за доречне для визначення найефективнішого відсоткового значення ставки застосовувати світову практику на кшталт «кривої Лаффера».

Підбиваючи підсумок проведеного дослідження, зазначимо, що основним шляхом узгодження правових норм України та ЄС є адаптація вітчизняного законодавства до правової системи ЄС [6]. У цьому напрямі вважаємо за необхідне збільшення кількості й удосконалення навчальних програм, обов'язкових для фахівців, які працюють у сфері адаптації законодавства та займаються розробленням проектів нормативно-правових актів. Це підвищить якість підготовки законопроектів. Дієвий механізм експертизи та перевірки нормативно-правових актів на їх відповідність *acquis communautaire* дасть змогу Україні вийти на європейський рівень адміністрування оподаткування.

Отже, недоліки ПДВ передовсім пов'язані з проголошенням законодавства, яке регулює цей податок, зокрема є норми, що сприяють зловживанням у сфері оподаткування і навіть стимулюють їх. Недосконалою і громіздкою є система адміністрування ПДВ, також маємо низьку правову культуру та обізнаність усіх суб'єктів податкових відносин. Усунення цих недоліків, яке можна здійснити в досить короткі строки, дасть змогу зробити цей податок більш технологічним і придатним для застосування в Україні. Вважаємо, що для підвищення ефективності оподаткування і прозорості системи адміністрування ПДВ доречно внести такі зміни до законодавства:

1. Зменшити основну ставку податку на додану вартість.

2. Удосконалити процедуру адміністрування шляхом застосування принципу – «надання адміністративних послуг платнику податків відбувається в податковій службі, а не в окремому її підрозділі».

3. Трансформувати механізм обліку платників податку на додану вартість, враховуючи нормативні недоліки та технічну недосконалість.

4. Упровадити застосування системи єдиного рахунку для сплати податків та зборів чи інших платежів на основі досвіду держав-членів ЄС у цій сфері.

5. Міжнародний досвід: адміністрування податків в Європі та в Україні. Офіційний портал Міністерства доходів і зборів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://minrd.gov.ua/modernizatsiya-dps-ukraini/povidomlenia_/2012_povidomleniamodernizatsia/print-59283.html

6. Муравйов В., Мушак Н. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС // К: Віче. – № 8. – 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/3616/>

7. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

8. Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість, затверджене наказом № 26 Міністерства доходів і зборів України від 16.01.2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua.

9. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців // Закон України № 755-IV від 15.05.2003 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

10. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їхніми державами-членами // Угоду ратифіковано Законом № 237/94-ВР (237/94-ВР) від 10.11.1994 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012

Список використаних джерел

1. Берлач А., Пирого І. Еластична ставка податку на додану вартість як стимул економічного зростання в Україні // Право України. – 2009. – № 2. – С. 94–100.

2. Вронська Г. ПДВ: історія розвитку та міжнародна практика // Податкова правда. – 2012. – № 5. – С. 44–51.

3. Гетьманцев Д., Форсюк В., Бойко Н. Непряме оподаткування. Правова сутність та адміністрування: наук.-практ. посібник. / К.: Юрінком Інтер, 2014. – 336 с. – Бібліогр.: С. 323–329.

4. Державний департамент адаптації законодавства Міністерства юстиції України. Фіскальна політика: порівняльне-правове дослідження відповідності законодавства України *acquis communautaire* Європейського Союзу. – К., 2009. – 95 с.

Methods For Improvement of VAT Legal Regulations in Ukraine in the Context of Its European Integration

Kateryna GODZ,
Student in the 2nd Year of Study of
the Master's Degree Programme of
the Juridical Faculty of
Taras Shevchenko National University
of Kyiv,
Director of the LEGAL GUARANTOR
Law Firm

The main methods for improving the value added tax (VAT) legal regulations in Ukraine are explored in the context of the integration processes in the European Union and Ukraine's participation therein. Experiences of European countries and the proposed provisions regarding the priority ways to improve the current legislation regulating VAT in the country, are argued on the basis of an analysis of the main legal acts of international and national law. Methods for solving problems regarding VAT administration are proposed. Drawbacks in the electronic procedure of VAT registration by a payer are highlighted.

Keywords: adaptation, integration, value added tax, the European Union, administration

Pursuant to Article 51 of the Partnership and Cooperation Agreement between the European Communities and their Member States, and Ukraine of 14 June 1994, our state should take the necessary measures required to approximate Ukraine's existing and future legislation to that of the EU. This

Agreement contains provisions defining the main goals regarding the political and economic cooperation of the parties. It is considered to be the basic document for implementing the strategy of integration into the EU aimed at Ukraine's accession to the European political (including a Common Foreign and